

PARASZKAY GYÖRGY PLAKÁTTERVÉHEZ

A lengyelországi Oswiecim városka Auschwitz-Birkenau Múzeuma az egykori haláltábor felszabadulásának 40. évfordulóján, 1985-ben plakáttervpályázatot írt ki *Auschwitz Warns* (*Auschwitz figyelmeztet*) címmel. Emlékezzünk az áldozatokra, adjunk tiszteletet az életben maradtaknak, és kiáltsuk oda mindenki másnak: ne engedd, hogy még egyszer megtörténhessen!

A pályázatra kétszázhatvanöt terv érkezett, ezekből láthattunk a Munkásmozgalmi Múzeumban ötvennyolcat főként európaiaktól, de volt amerikai, kanadai és japán pályamű is. Azt nem tudom, hogy ki, milyen szempontból és miért éppen ezeket válogatta ki, azt viszont láttam, hogy sokan voltunk, akik hiányérzettel és csalódottan mentünk haza.

Nemcsak azért, mert legtöbbször ugyanazok az éppen aktuális sémák köszöntek vissza hol hatásvadászón, bombasztikusan, hol pedig kötelező feladatként vetve oda a „kellékeket”: koponyákat, gyertyákat, szögesdrótdarabokat, csíkos rabruhákat, nem nagy változatossággal. Nem is azért, mert néhány plakát, más szöveggel, nyugodtan díszelgethetne boltkirakatokban április negyedikén vagy május elsején is (az egyik amerikai művész konstruktivista hasábkeresztje pedig bárhol, bármit hirderve, de itt a legkevésbé), hiszen voltak itt jobbak is. Homolya Gábor például Leonardo da Vinci embertanulmányát rajzolta át, nagy szemű, kopaszra borotvált, csontsovány alakkal módosítva a kitért karú eszményi férfialakot. A csehszlovák Milivoj Husak vesszőnyalábbal tömi meg kopott, madzaggal átkötött bőröndjét. A vessző a rómaiaktól kezdve a szigorú ítélezés jele volt, a maiak is szigorúan ítéleznek, embereket égetve el a rőzsekötegekben. Itt van az első díjat nyert lengyel Marek Markiewicz is, gyertyát éget az egymásra dobált holttestek fölött.

A mi bajunkat inkább az a sajnálatosan jól ismert tény okozza, hogy az Auschwitzban és Birkenauban meggyilkolt négymillió ember közül, hadifoglyok, civilek, szlávok, cigányok, politikaiak és köztörvényesek mellett hárommillió embert azért zártak gettókba, és hurcoltak ide marhavagonokban, majd szelektálták a rakodón, azért akasztottak fel az Appellplatzon, lőttek agyon a Fekete Falnál, fojtottak vízbe a nyírfaerdőnél, dolgoztattak az összerogyásig az IG Farben, a Krupp és a Siemens gyáraiban, azért éhezettek halálra, vertek agyon, csaptak a falhoz, gázosítottak el, fccskendeztek fenolt a szívmizába,

hagytak a járványoktól megdögleni, tartottak jéghideg vízben a teljes kihülésig és megmerevedésig, azért férfiatlanítottak férfiakat, nőietlenítették asszonyokat, és hagytak gyermekeket mese és mackó nélkül örökre elaludni, azért égettek el ásott gödrökben és Topf és fiaikemencékben, mert zsidó volt. Erre a felfoghatatlanul magas számra, az arányokra majdnem hatvan plakát közül mindössze hat utal: az olasz Marco Sauró, az osztrák Hilde Schneidmesser, az amerikai Bruce Carter, akinek gót betűs, vörös, náci zászlója közepén, a horogkereszt helyén Dávidcsillagos slemil kölyök álldigál, batyujában ott van mindene: meséi, imái, egész csöppnyi élete. Üszkös végű, csavart hávdóló gyertyát rajzolt nagyon szépen, leheletfinoman a lengyel Wiesław Szamocki, elmúlt a sábbát, szomorú napokat, szűk esztendőket élünk. Parasz kay György két alkotással szerepel. Ő nem elégszik meg azzal,

hogyan dekorálja, a tárgyaknak tágabb jelentést ad. „...just like a tourist...?” című plakátján önmagát zárja be, negyven év múltán is kettős szorítás tartja fogva; a szögesdrót és az áldozatok. A mindenkori rabok és őreik velünk élnek. Másik, nagyon szép fényképén egymás mellé állított, égő gyertyák formálódnak hatágú csillaggá. Az olvadt viaszban eldobott, törött szemüveg, valamikor valakié volt. Emlékezz rá, kérlek!

Vannak keresztény szimbólumok is, Madonna, keresztre feszített fogoly, rabruhájára varrt vörös háromszögből vér csöpög. A politikai foglyok vörös háromszöge mint motívum kétszer annyi plakáton tűnik fel, mint amennyi a zsidóságot jelzi. Reméljük, hogy ez az aránytévesztés nem tudatos történelemhamisítás és zsidótlantás. Ne engedjük elfeledtetni, hogy Auschwitz a legnagyobb zsidó temető, hatalmas tömegsírja a névtelen Mojséknak, Jutkáknak, Gyuriknak, Slojmiknak, akikből Chagallok, Singerek, Herzlek, Isaac Sternek lehettek volna.

Kántor Zsolt

UTOLSÓ VERS KIERKEGAARD ÚRNAK

Nem nyílnak egymásba ingoványok. Túlzott érzelmeket nem használhatunk építetlenül. A morál bor; elég zavaros és ibatatlan. Csak végső esetben iszom. Két boldogság közé mindig jut egy ingovány. Egy-egy tragikus tévedés. Csalás. Ha egymás mellé is kerülnek „süllyed” szobák a csendben, a szomszédság még nem jelent egymásba nyílást. LEGYEN EGY NYÍLÁS AZ ÉLETEDBEN! Horhos.

Ábrám példája, mint egy érem-szerű dombozmű, ott lapul mindenki zsebében. Húzza le a zakót a súlya, ettől lehet „folyamatosan” észben tartani. A zakó és az agy összefüggései innen adódnak. Ellehetetlenül ettől minden ruha és maszk.

A szülői „attitűd” szétbomlik a zuhanás szemcsés levegőjében, mint egy ernyő. Alatta megkötözve a „mentés” zsinórjaival: Izsák. Ki képezte át a hevedert? A transzcendens burok szétrobban és valaki sikolt.

Beüti egy sziklába a fejét. A haj véres lesz, de a seb kicsi. Hamar megalvad a sorsod megkötözve. Nem látsz kibúvót. A megmentőben már nem hiszel. Hittelenül megnyugszol. Ez egy óriási üresség, amibe beletóg az öröklét. Aztán, mire teljes a kétségbeesés, megérkezik az igazi áldozat HELYEDRE. Övé a trón. Ez nem lesz mindig így. A végén majd nem jön senki. Akkor és azáltal nyered el az üdvösséget.

KIERKEGAARD-RAGA

1. A kísértés belsejében kaktuszok nőnek. A forró tüskékre ráalvad a véred. Megbánást a n ú s í t v a , lehajtod a fejed. Legszívesebben aludnál ebben a helyzetben. De belesétáltál a vezeklésbe. Mielőtt elkövetnéd, bánod és mégis megteszed. Ez nem számít elkövetésnek . . .

2. Önmagában nyugszik, mondja a holttest, a hit éppen ott kezdődik ahol a gondolkodás megszűnik. A semmi szent. Egy hatalmas csarnok, egyetlen székkal. Rugókat látsz kilógni a Létezésből.

3. A paradoxon nem közvetíthető. Minden elszánt asszony féli a PALLOST. Az isten egy szüzet kíván áldozatul. „Jaj, kebel és orca, szőke hajfűrtök”. Súlyosak és könnyektől terhesek, mint a komor titkok. Sok lány sétál a templom előtt. Bent egyetlen mondat az oltár: többet gondolkodik, aki vétkezik.

4. „Az ember meghatódik, visszavágyik azokba a szép időkbe, édes, gyengéd sóvárgás vezérli vágyai céljához, HOGY KRISZTUST AZ ÍGÉRET FÖLDJÉN VÁNDOROLNI LÁSSA. Elfelejtí a szorongást, a szükségét, a paradoxont. Oly könnyű volt talán nem tévedni? Nem volt-e félelmetes?”

5. Jefe vár. Ó zuhanymezők! Lemosva az óéj. Hozsánna néked zarándok asszony, ki fölálodoz magad a dobókockák között.

6. Istent imájával teremti meg, aki vétkezik. Arra az egyetlen pillanatra teremődik meg, amíg megbocsát. Aztán visszabújva a nemléthe, már túl minden „megfigyelésen és bíraskodáson”, szoborrá törékenyül.